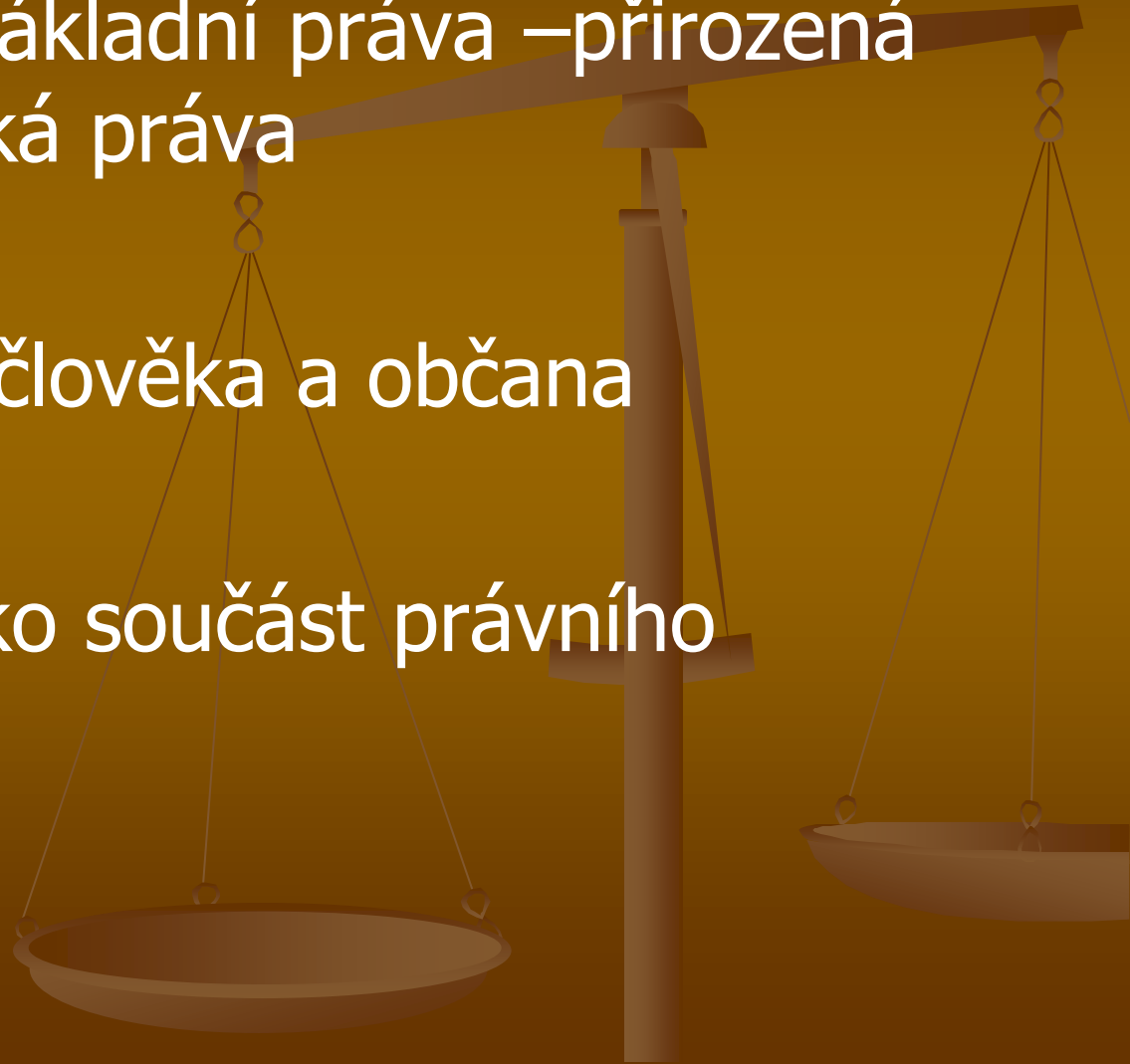

Lidská práva - význam, historie, současnost

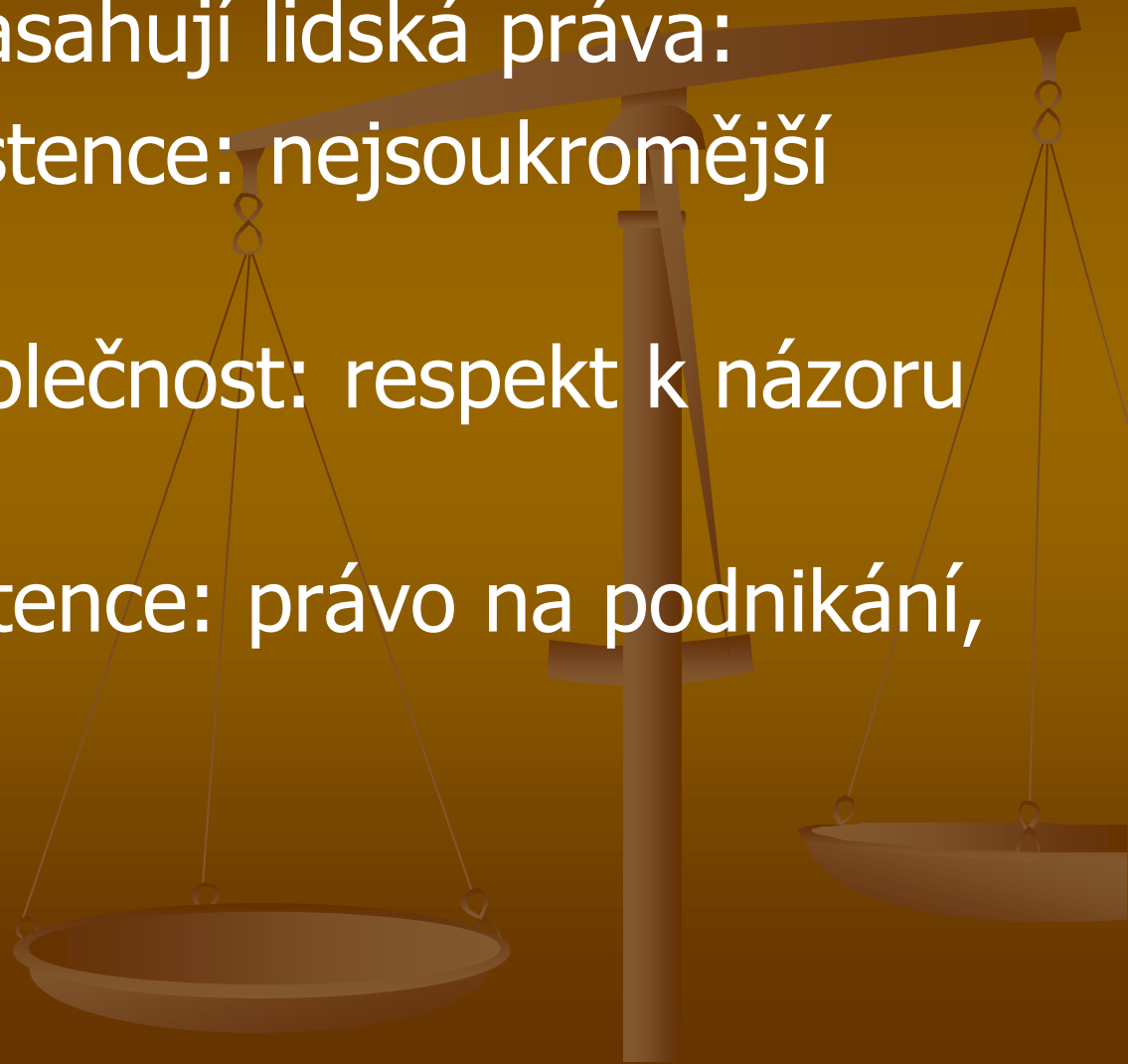
Pojem lidských práv

- Lidská práva - základní práva –přirozená práva – občanská práva
- Deklarace práv člověka a občana
- Lidská práva jako součást právního systému

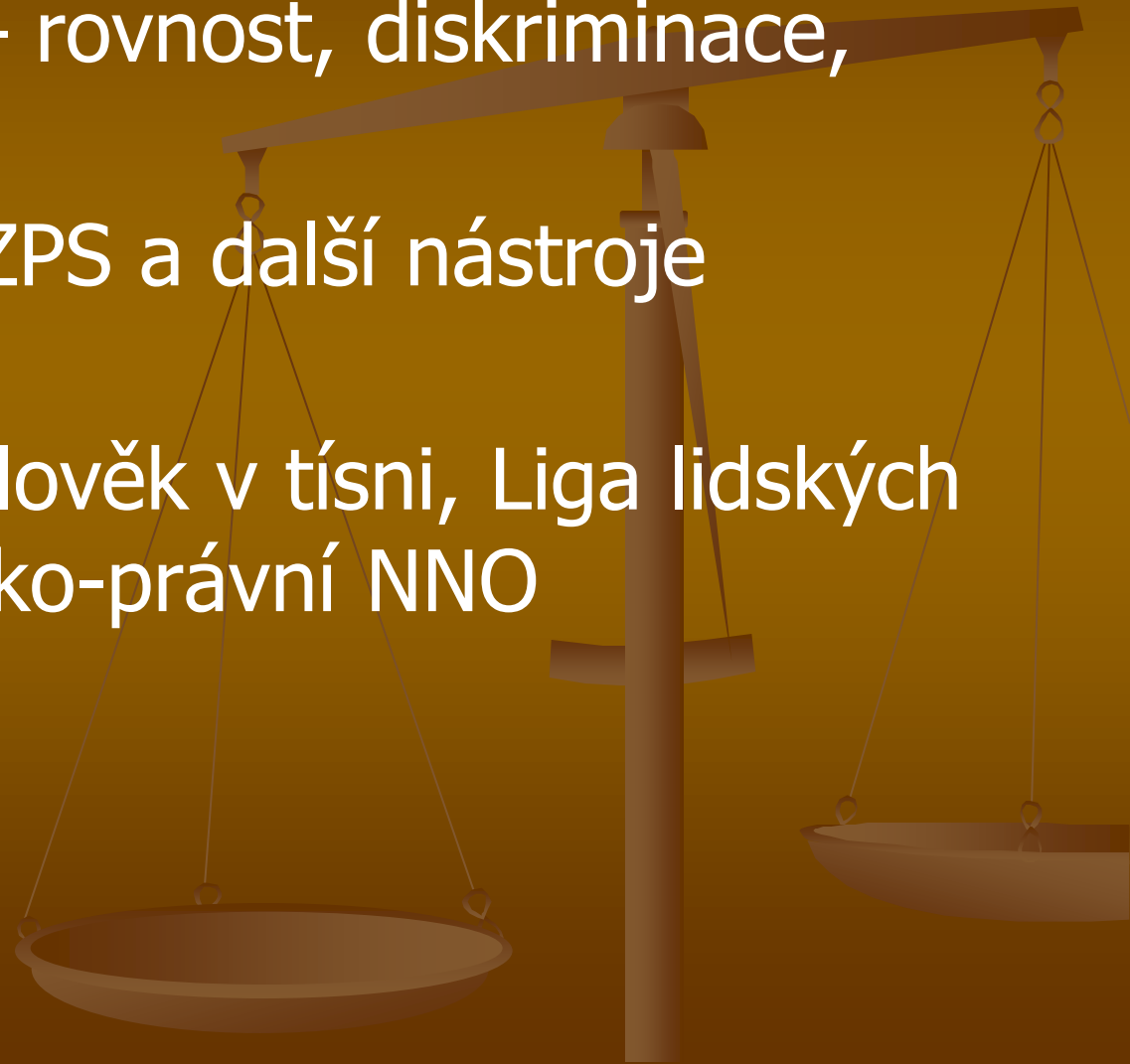
Pojem lidských práv

- Oblasti, které zasahují lidská práva:
Lidský život a existence: nejsoukromější oblast
Vztah jedinec: společnost: respekt k názoru jedince
Hospodářská existence: právo na podnikání, sociální jistoty..

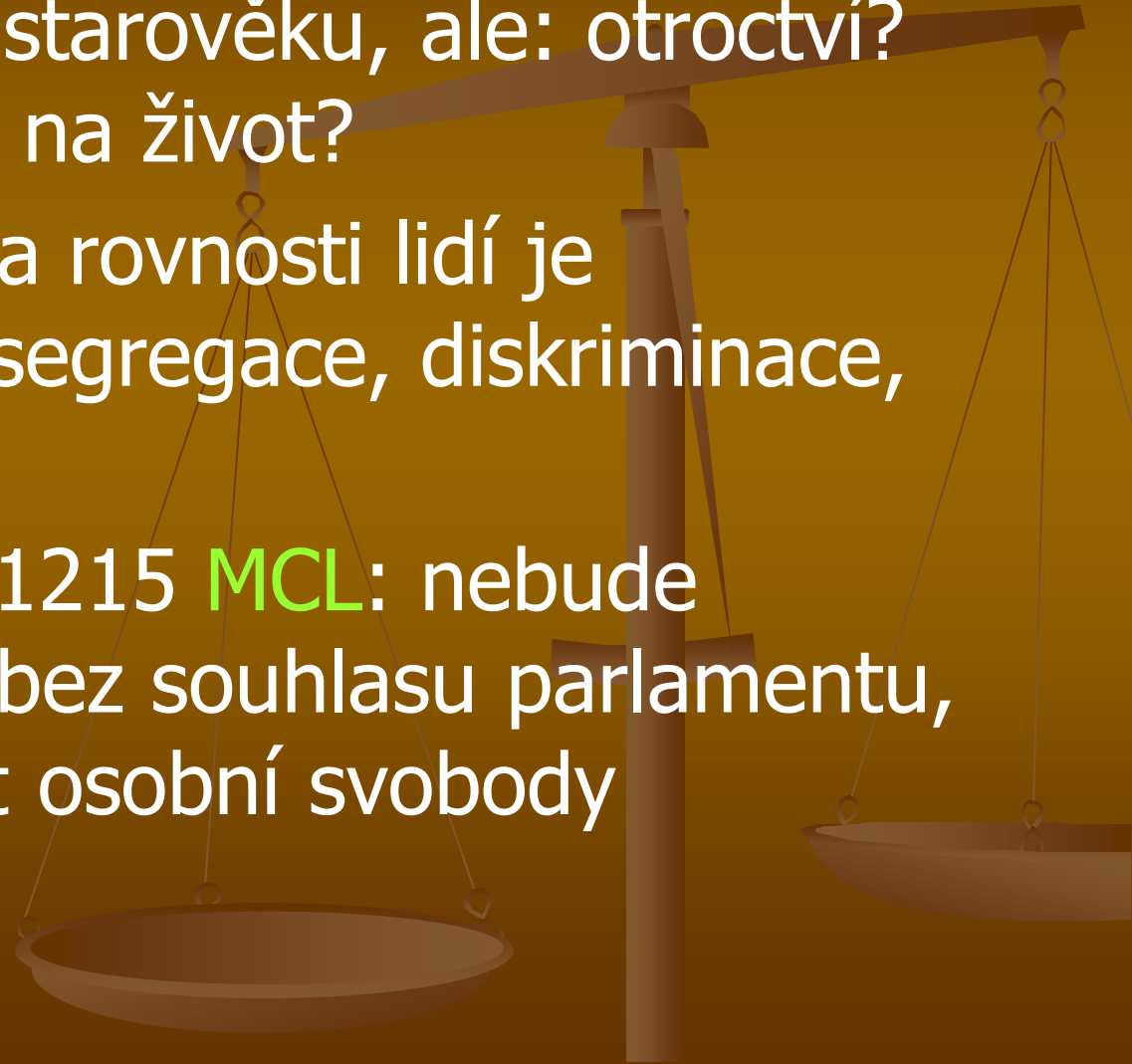
Body prezentace

- Pojem a vývoj – rovnost, diskriminace, segregace
- Současnost – LZPS a další nástroje ochrany
- Amnesty Int., Člověk v tísni, Liga lidských práv a další lidsko-právní NNO

Vývoj lidských práv

- Myšlenky již od starověku, ale: otroctví?
Kolize s právem na život?
- Základní premisa rovnosti lidí je porušována -> segregace, diskriminace, pogromy...
- Jan Bezzemek: 1215 **MCL**: nebude vypisovat daně bez souhlasu parlamentu, nedotknutelnost osobní svobody

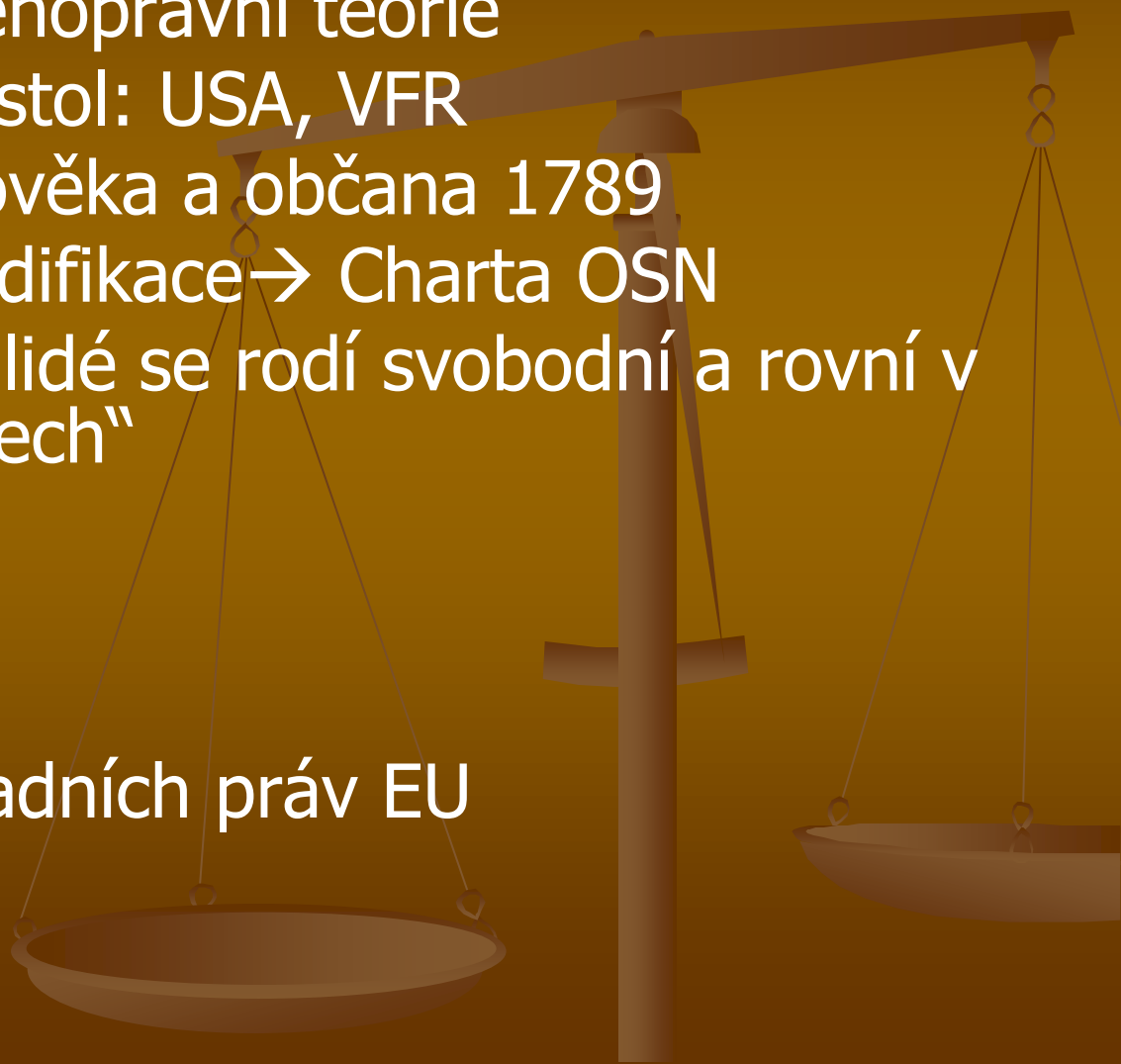

Vývoj lidských práv

- **Petition of Rights** 1628: nikdo nesmí být zatížen finančně bez souhlasu parlamentu
- **Habeas Corpus Act** 1679: o zbavení svobody rozhoduje vždy jen soud + nikdo nesmí být odňat zákonnému soudci = základy práva na spravedlivý proces
- **Bill of Rights** 1689: první katalog lidských práv: vč. zákazu krutých trestů

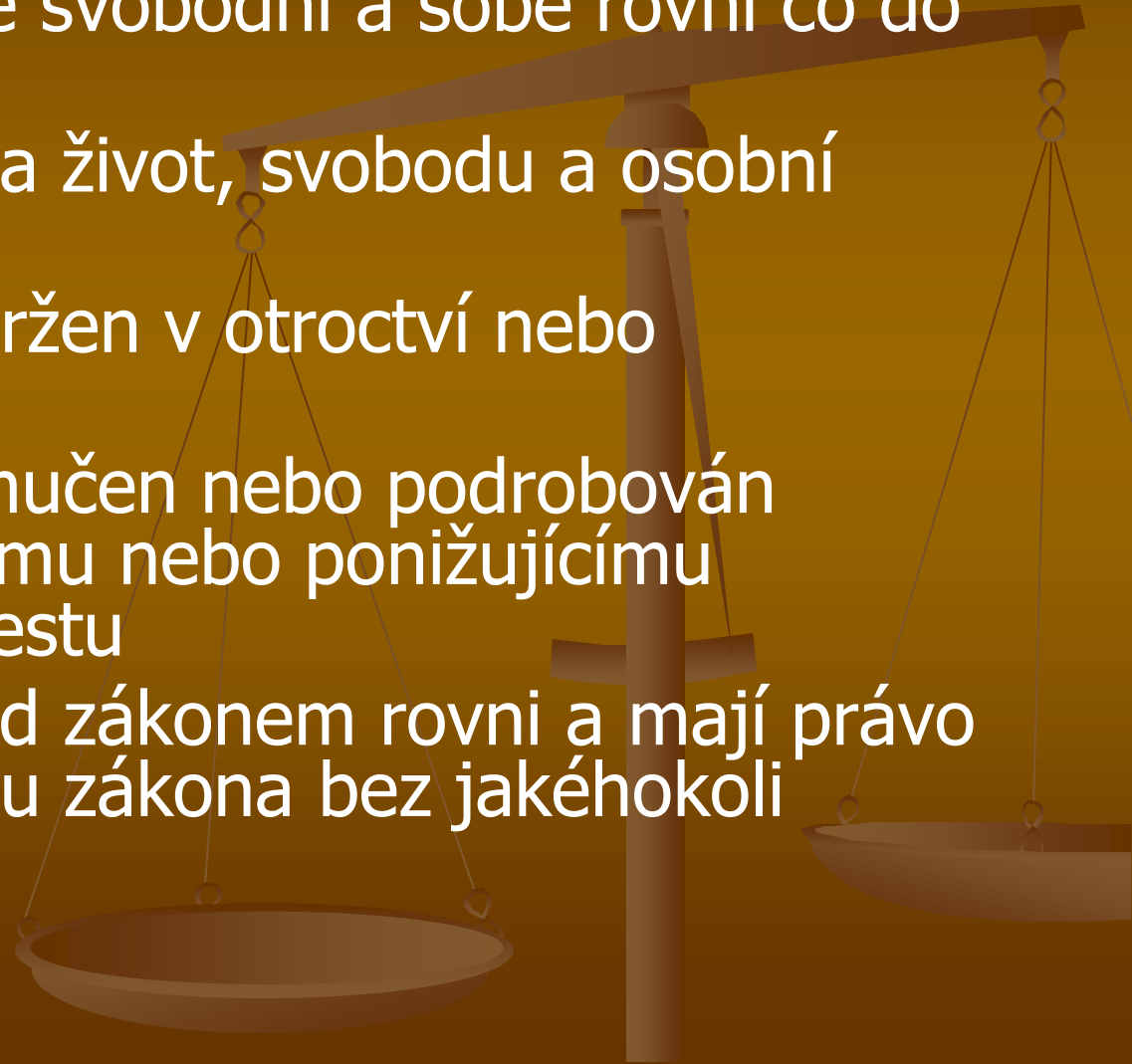
Vývoj lidských práv

- H. Grotius: přirozenoprávní teorie
- Obrat: 2. pol. 18. stol: USA, VFR
- Deklarace práv člověka a občana 1789
- WWI: potřeba kodifikace → Charta OSN
- → VDLP: „Všichni lidé se rodí svobodní a rovní v důstojnosti a právech“
- → MPOPP 1966
- → MPHSKP 1966
- → EÚLP 1950
- Nově: Listina základních práv EU

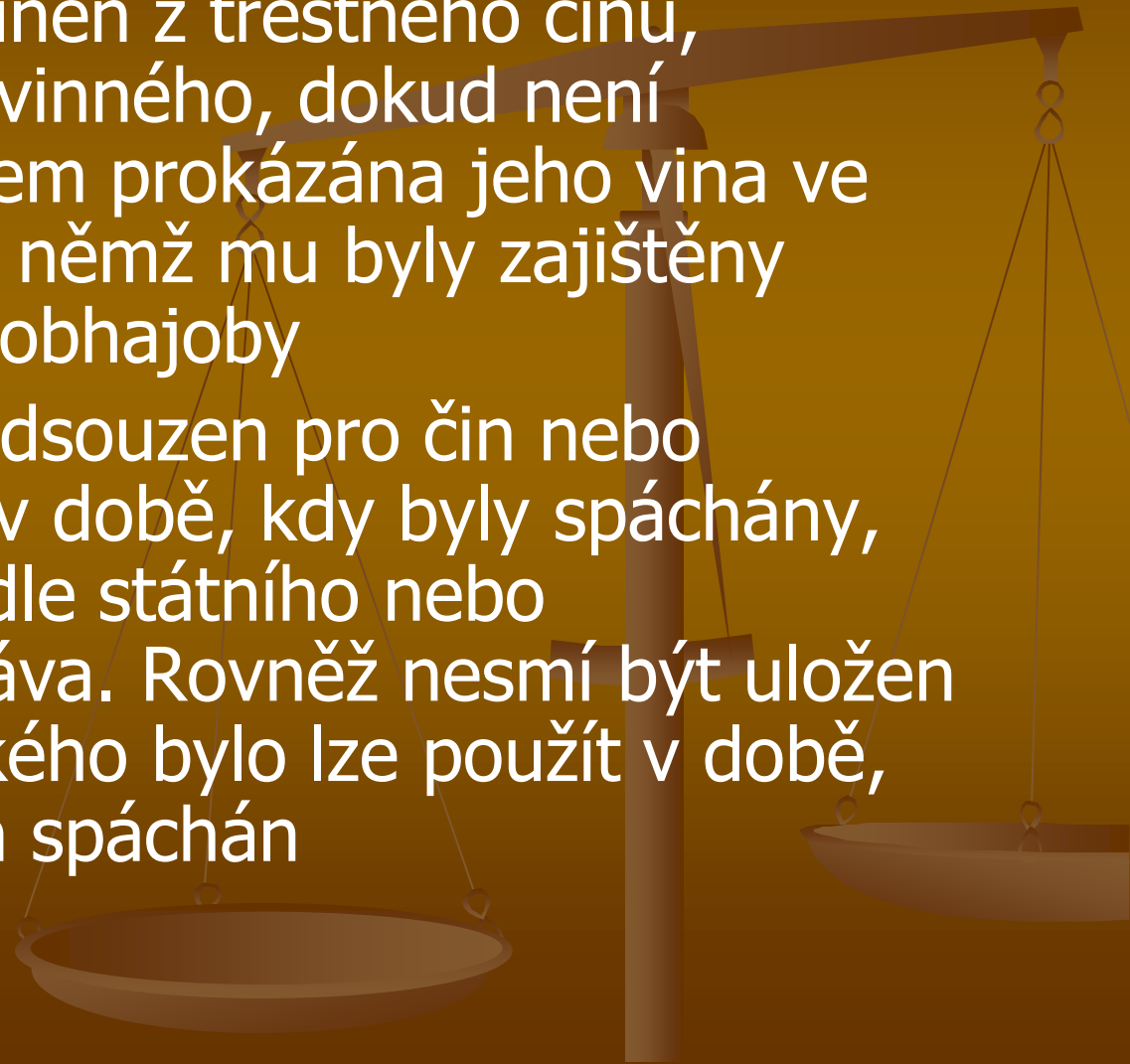
VDLP

- Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv
- Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost
- Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví
- Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu
- Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu zákona bez jakéhokoli rozlišování.

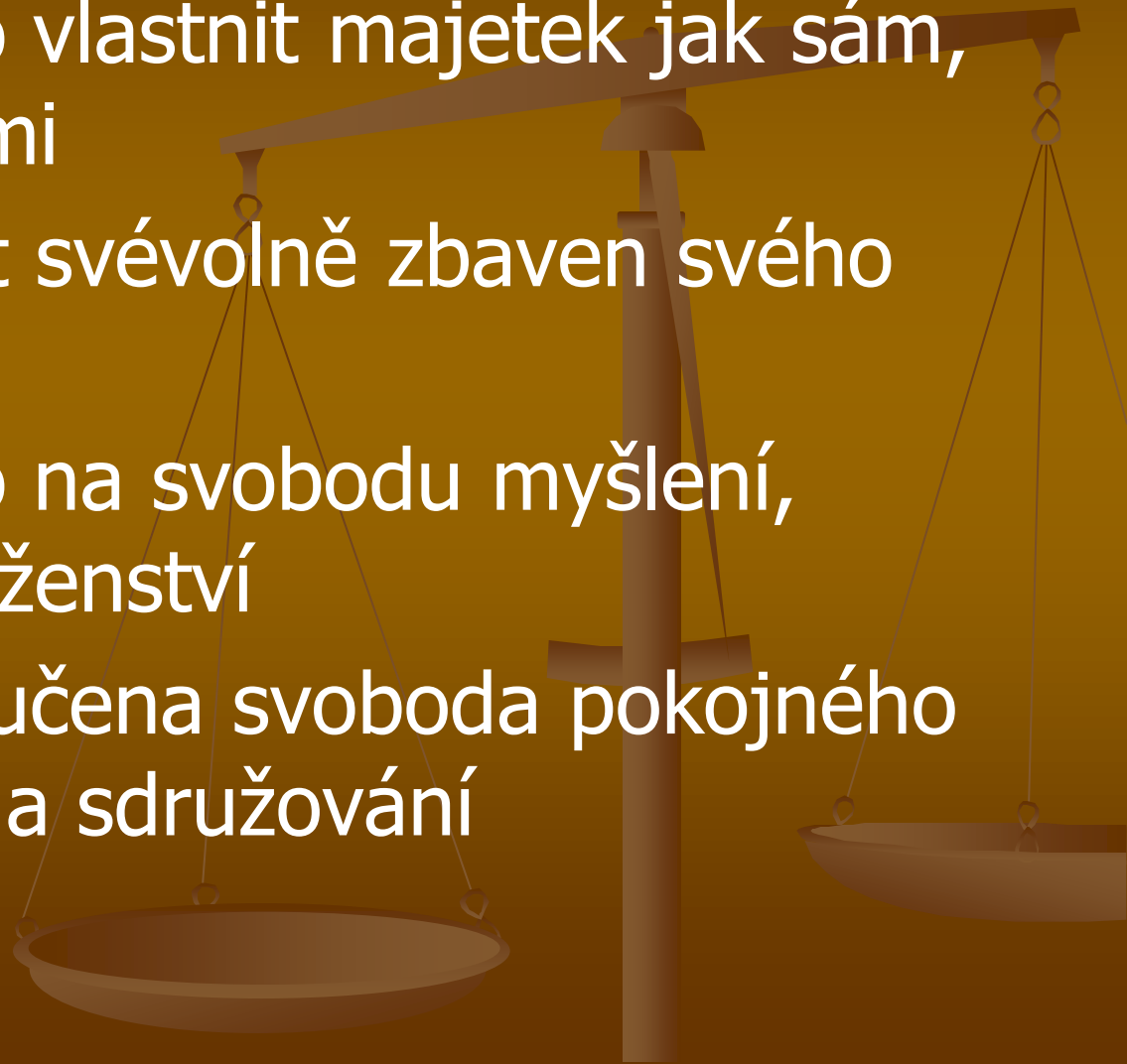
VDLP

- Každý, kdo je obviněn z trestného činu, považuje se za nevinného, dokud není zákonným postupem prokázána jeho vina ve veřejném řízení, v němž mu byly zajištěny veškeré možnosti obhajoby
- Nikdo nesmí být odsouzen pro čin nebo opomenutí, které v době, kdy byly spáchány, nebyly trestné podle státního nebo mezinárodního práva. Rovněž nesmí být uložen trest těžší, než jakého bylo lze použít v době, kdy byl trestný čin spáchán

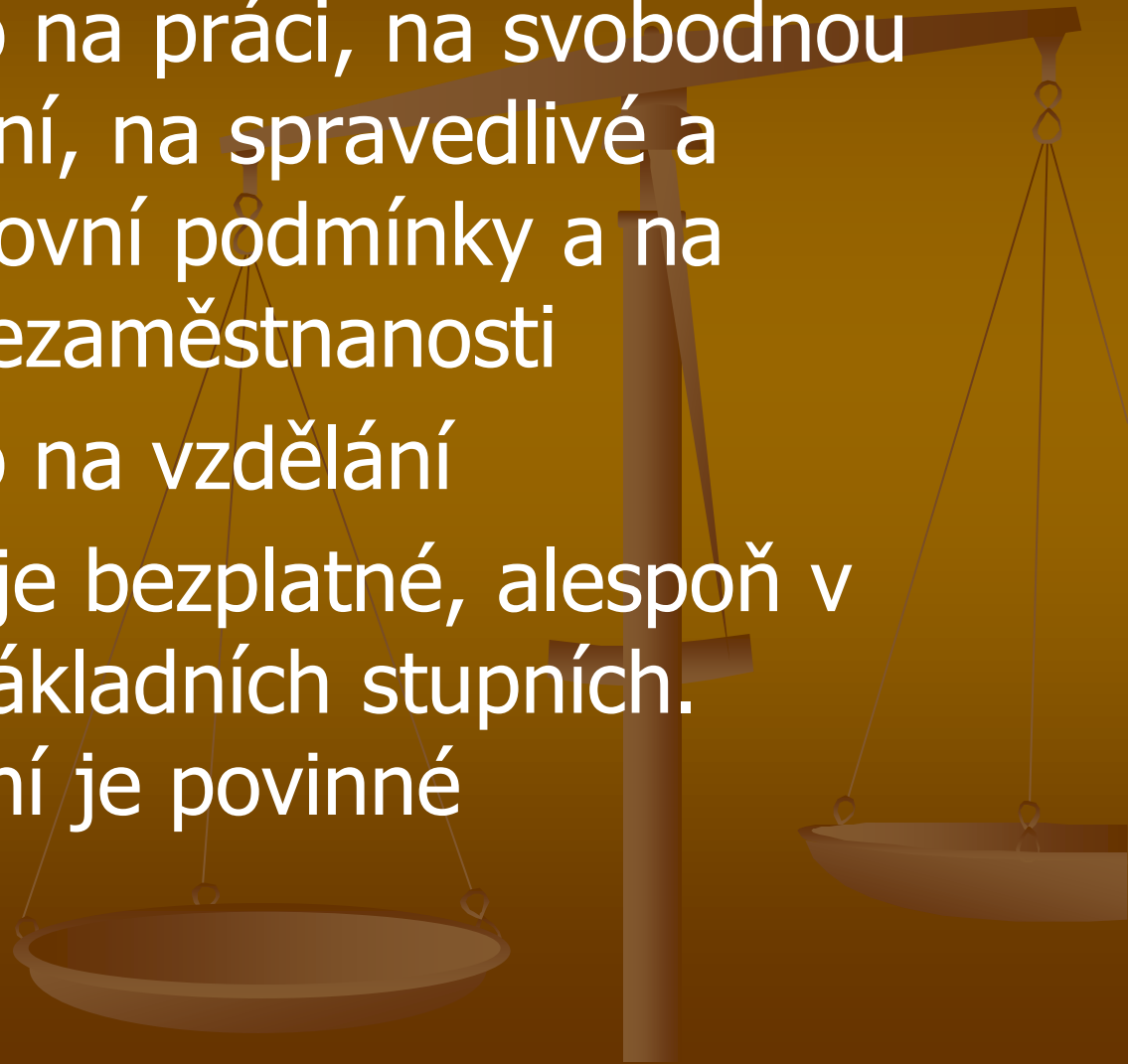
VDLP

- Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s jinými
- Nikdo nesmí být svévolně zbaven svého majetku
- Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství
- Každému je zaručena svoboda pokojného shromažďování a sdružování

VDLP

- Každý má právo na práci, na svobodnou volbu zaměstnání, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky a na ochranu proti nezaměstnanosti
- Každý má právo na vzdělání
- Vzdělání necht' je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Základní vzdělání je povinné

Charakter lidských práv

1) NEZADATELNÁ

2) NEZCIZITELNÁ

3) NEPROMLČITELNÁ

4) NEZRUŠITELNÁ

?

a) základní lidská práva nezanikají nevyužitím v určité lhůtě, mlčením nebo neuplatněním nároku o ně nemůže jedinec přijít

b) základní lidská práva jsou vázána na konkrétní osobu, nikdo je nemůže jinému určit, stanovit

c) státní moc je může pouze uznat, ale ne zrušit či prohlásit za neplatná

d) člověk nemůže tato práva převést za úplatu, darovat jinému, zřeknout se jich nebo např. dát do zástavy na určitou dobu

Charakter lidských práv

- Odpovědi:
- 1 b
- 2 d
- 3 a
- 4 c

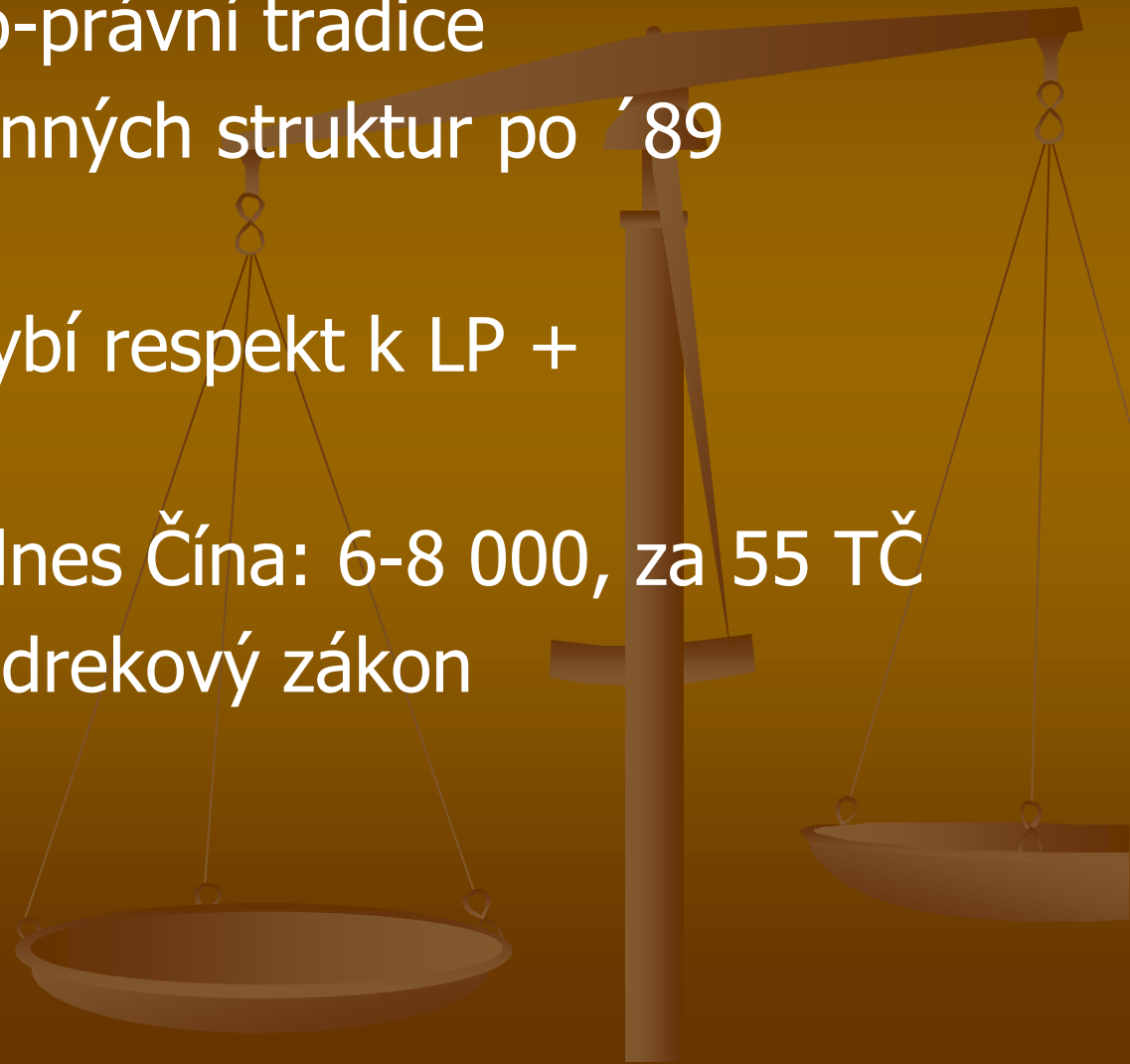
- „do základního lidského práva je možné zasáhnout jen tehdy, je-li ohroženo právo jiné osoby nebo vážný veřejný zájem“

ex-soudkyně ústavního soudu Eliška
Wagnerová

Vývoj v naší zemi

- Meziválečná lidsko-právní tradice
- Zapojení do ochranných struktur po '89
- EÚLP, EU
- V době totality chybí respekt k LP +
- Justiční teror
- Absolutní trest – dnes Čína: 6-8 000, za 55 TČ
- Normalizace - pendrekový zákon
- Vaporizace ...

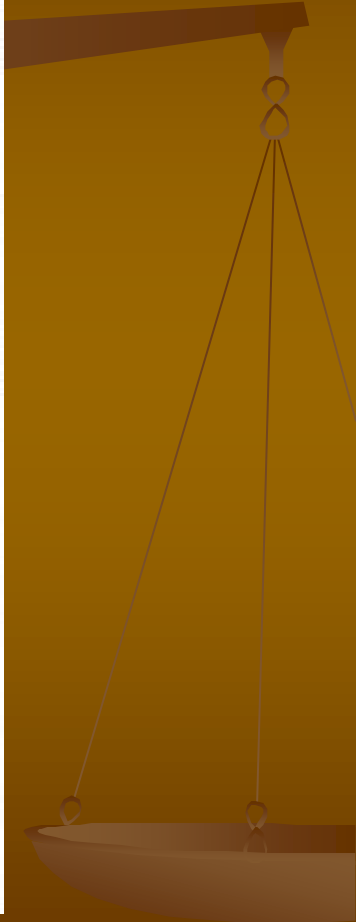

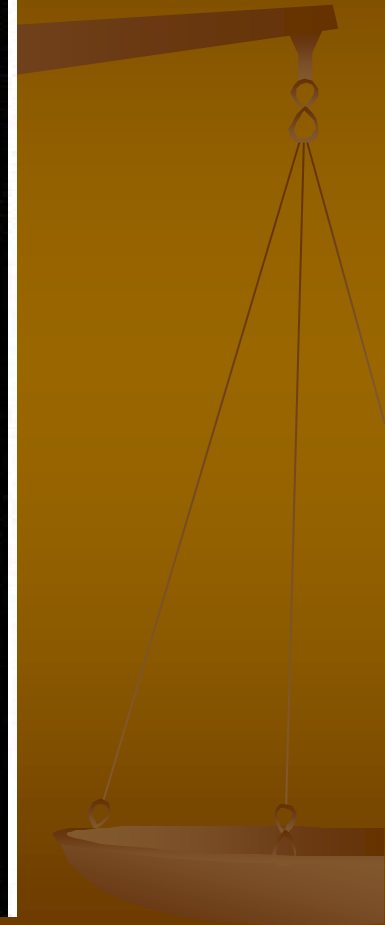
Kléma s Rudou

Kléma bez Rudy

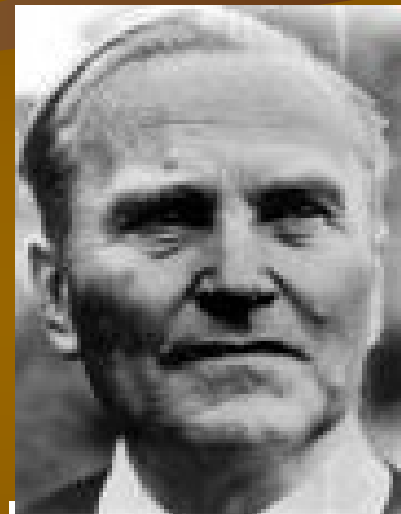

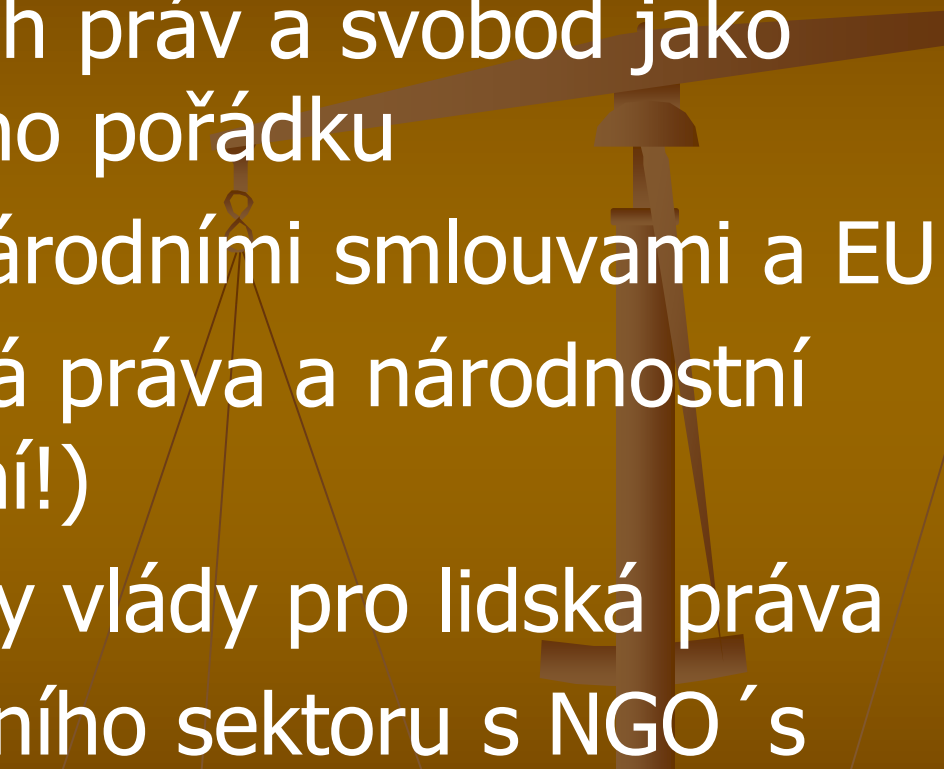

Vývoj u nás

- 1) Charta 77: na rozdíl od Solidarity má jiný než ekonomický rozměr
- Signatáři Havel, Hájek, Patočka
- disidentský informační systém
- zakázaná literatura, samizdat
- informační kanály ze zahraničí
- Nepovolené koncerty, amatérské filmy..
- 2) VONS
- → Český helsinský výbor

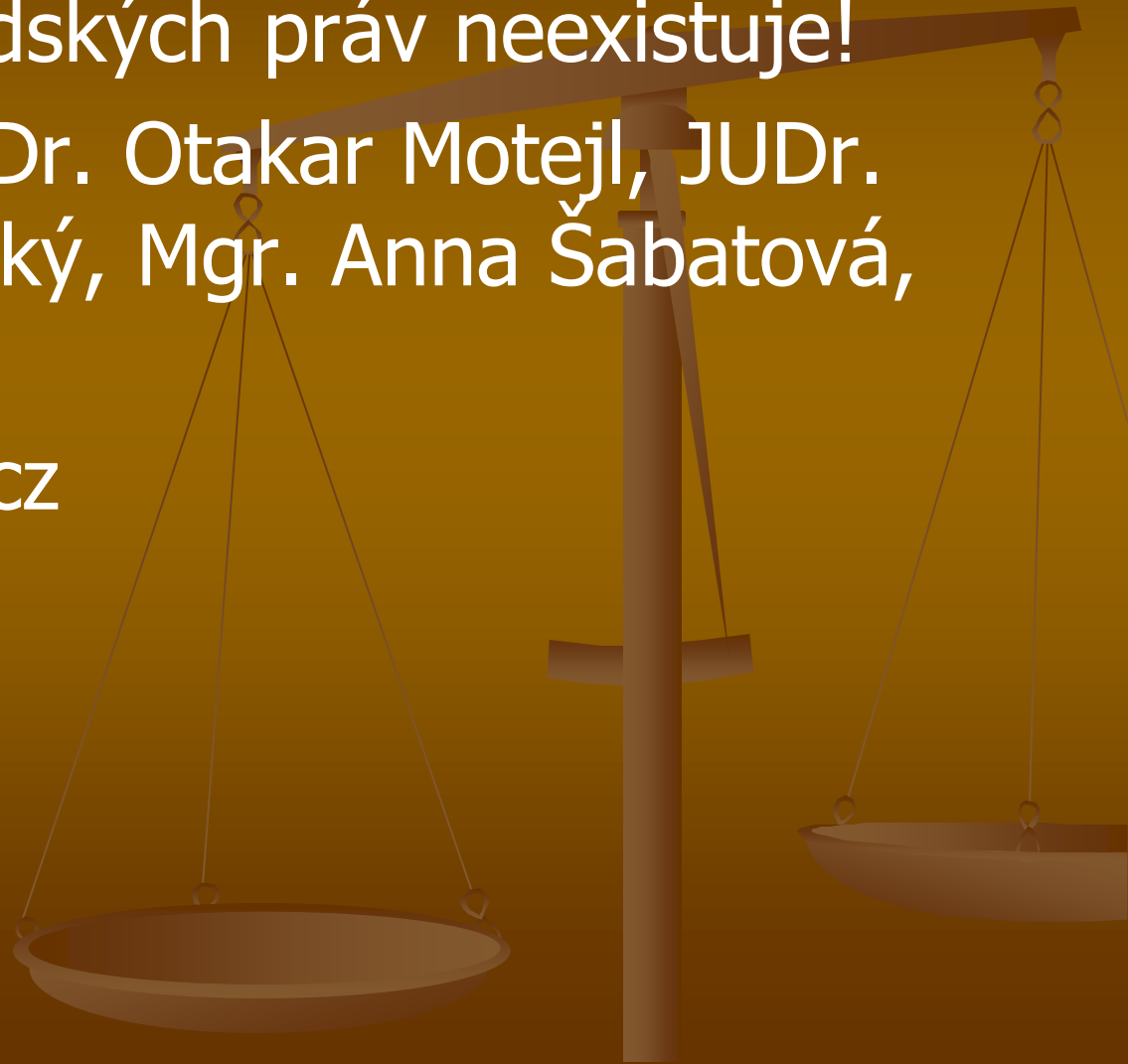

Současnost: zajištění LP

- Listina základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku
 - Vázanost mezinárodními smlouvami a EU
 - Ministr pro lidská práva a národnostní menšiny (již není!)
 - Zmocněnec Rady vlády pro lidská práva
 - Spolupráce vládního sektoru s NGO's
-

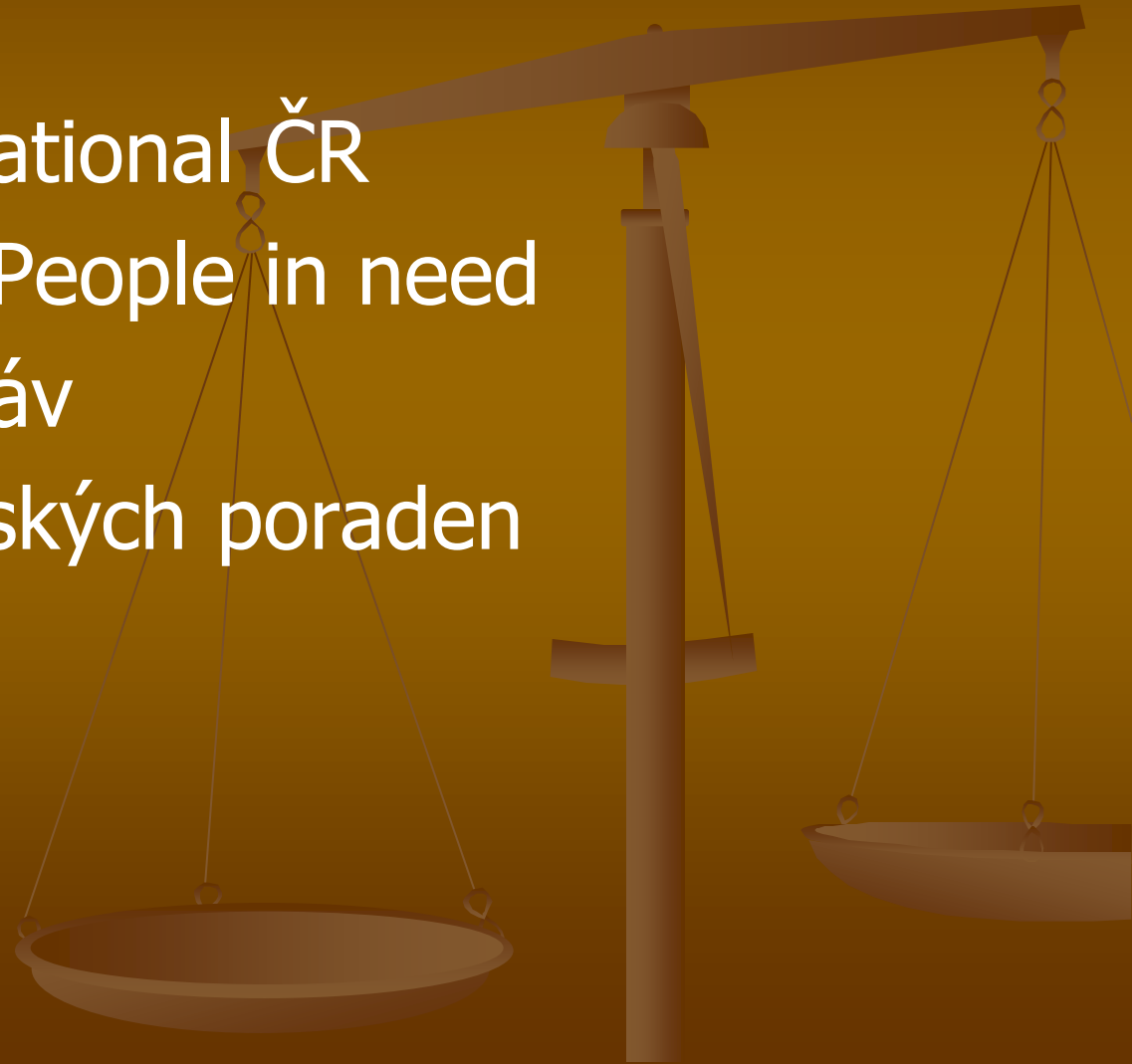
Veřejný ochránce práv

- Ne! Ochránce lidských práv neexistuje!
- ombudsman JUDr. Otakar Motejl, JUDr. Pavel Varvařovský, Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
- www.ochrance.cz

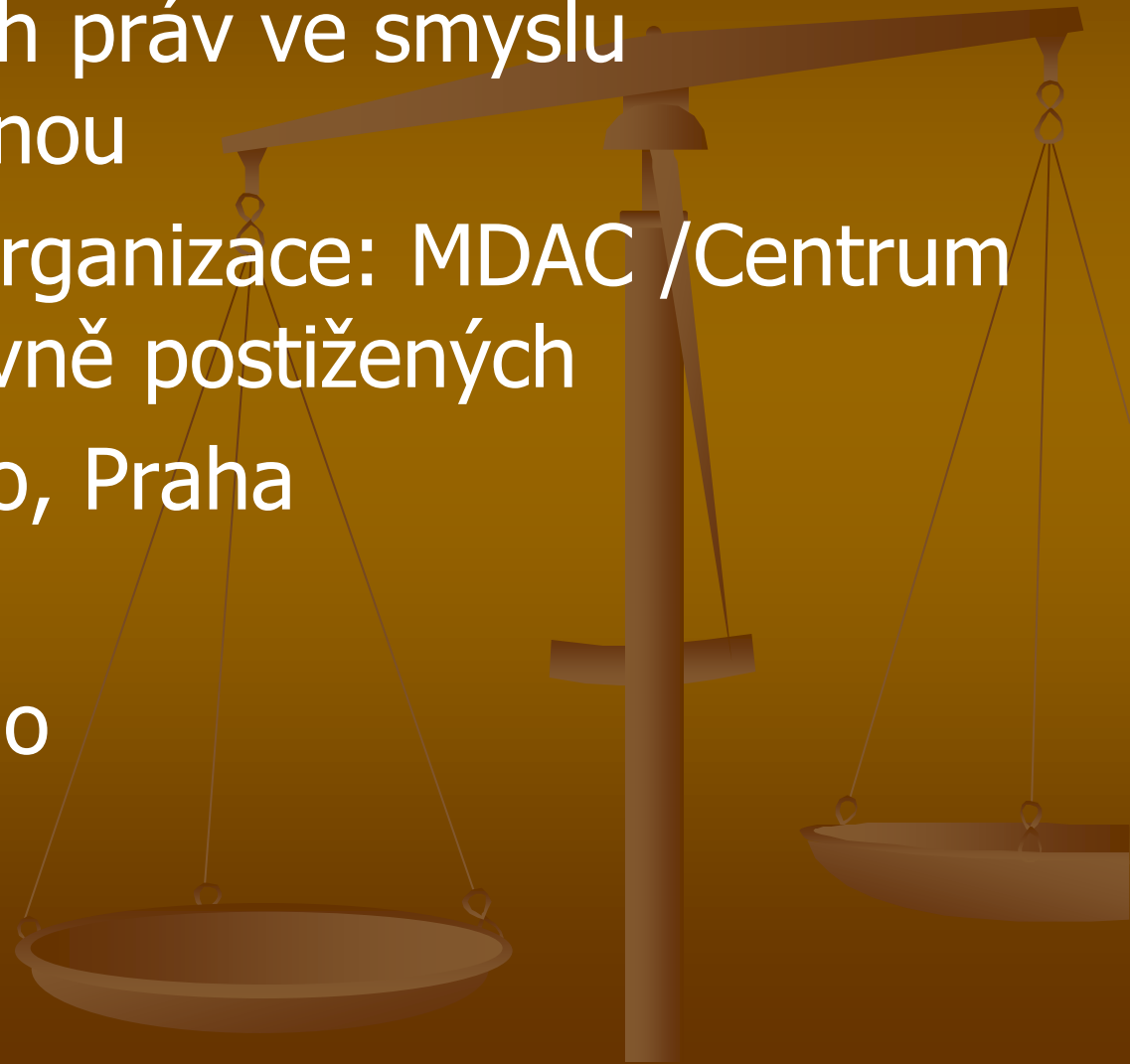
Lidskoprávní organizace ČR

- ČHV
- Amnesty International ČR
- Člověk v tísni / People in need
- Liga lidských práv
- Asociace občanských poraden

Liga lidských práv

- Ochrana lidských práv ve smyslu zaručeném Listinou
- Spolupracující organizace: MDAC /Centrum advokacie duševně postižených
- Start: 2002 Brno, Praha
- www.llp.cz
- Burešova 6, Brno

Liga lidských práv

- Ústřední témata:

- Rovný přístup ke vzdělání

www.ferovaskola.cz

- Práva pacientů www.ferovanemocnice.cz

- Reforma opatrovnictví

www.reformaopatrovnictvi.cz

- Policejní spravedlnost

- Průtahy v řízení

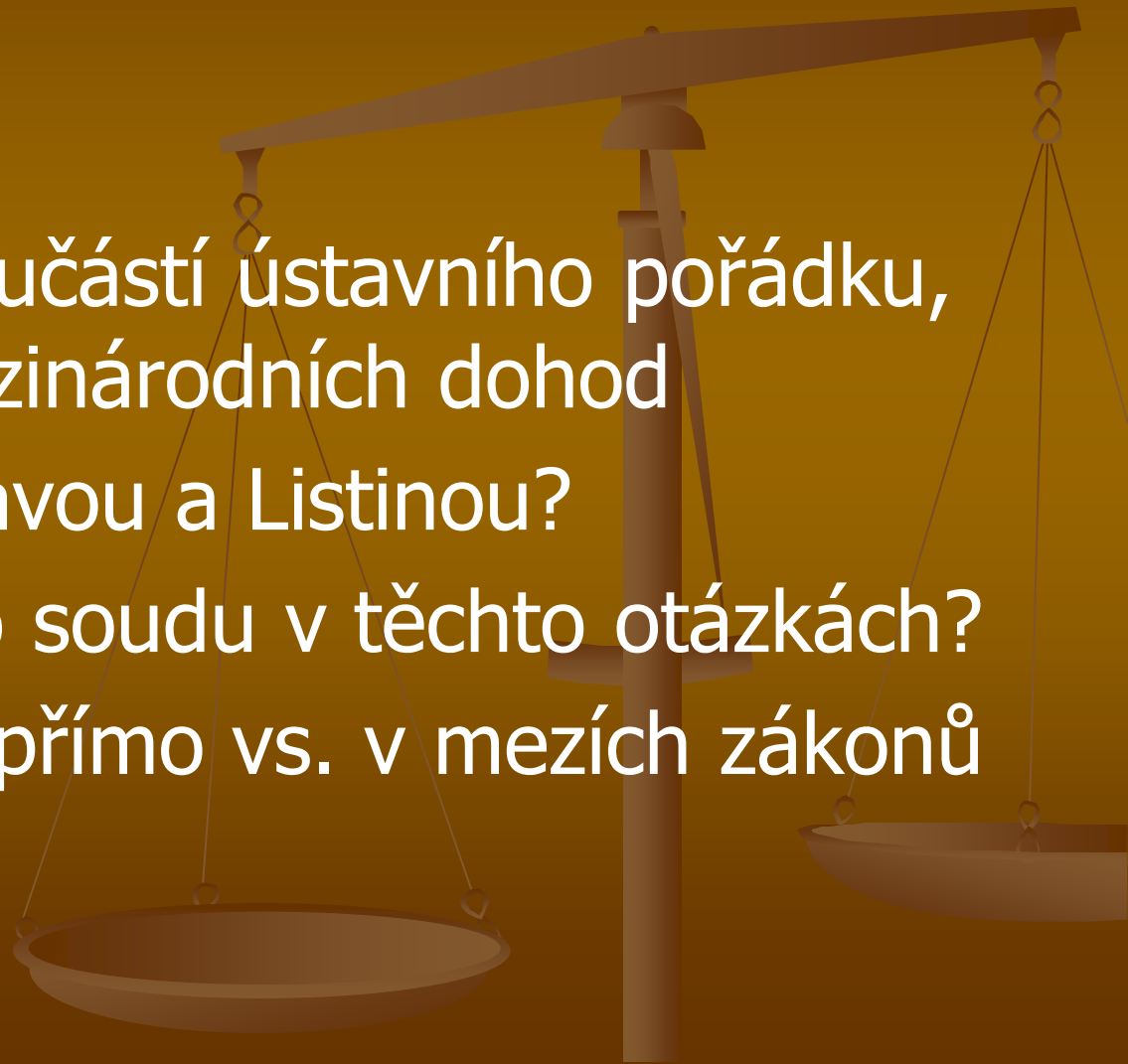
Porušování lidských práv ve světě dnes

- KLDR
- Čína
- Bělorusko
- Ukrajina: Viktor Juščenko:

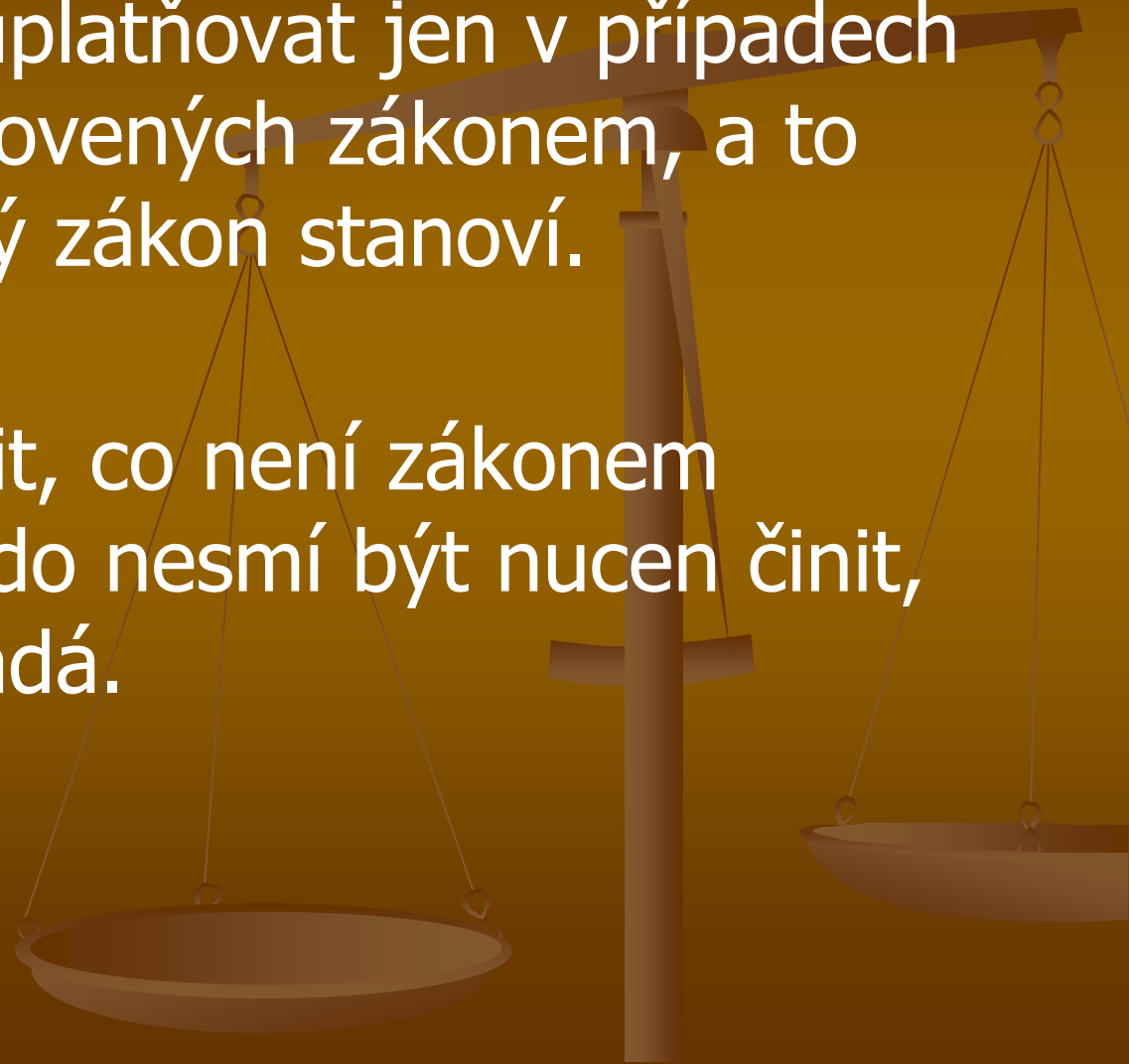
Listina základních práv a svobod

- 2/1993 Sb.
- dle ústavy je součástí ústavního pořádku, inkorporace mezinárodních dohod
- Rozdíl mezi ústavou a Listinou?
- Úloha ústavního soudu v těchto otázkách?
- Vymáhání práv přímo vs. v mezích zákonů

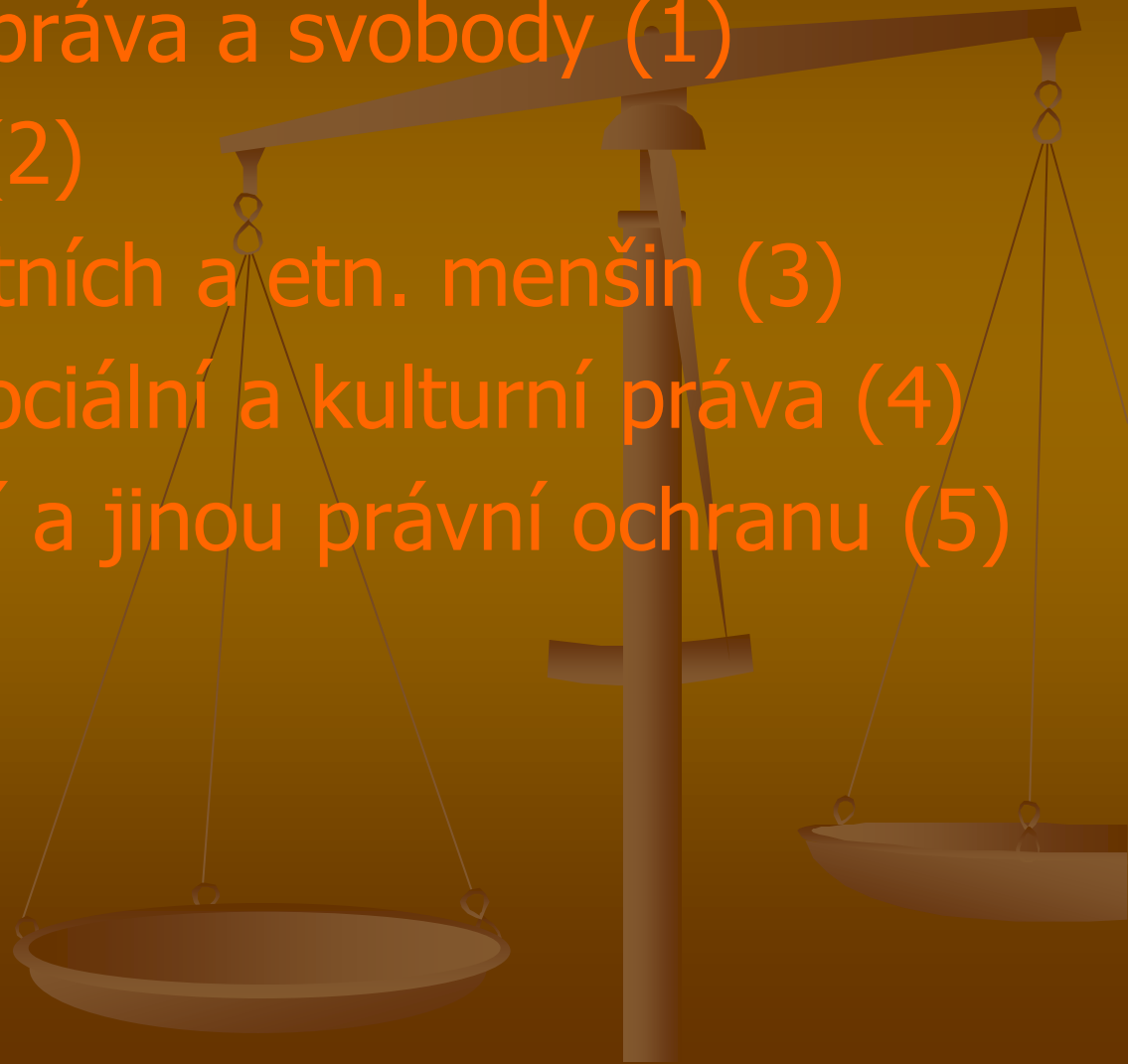
Listina základních práv a svobod

- Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.
- Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

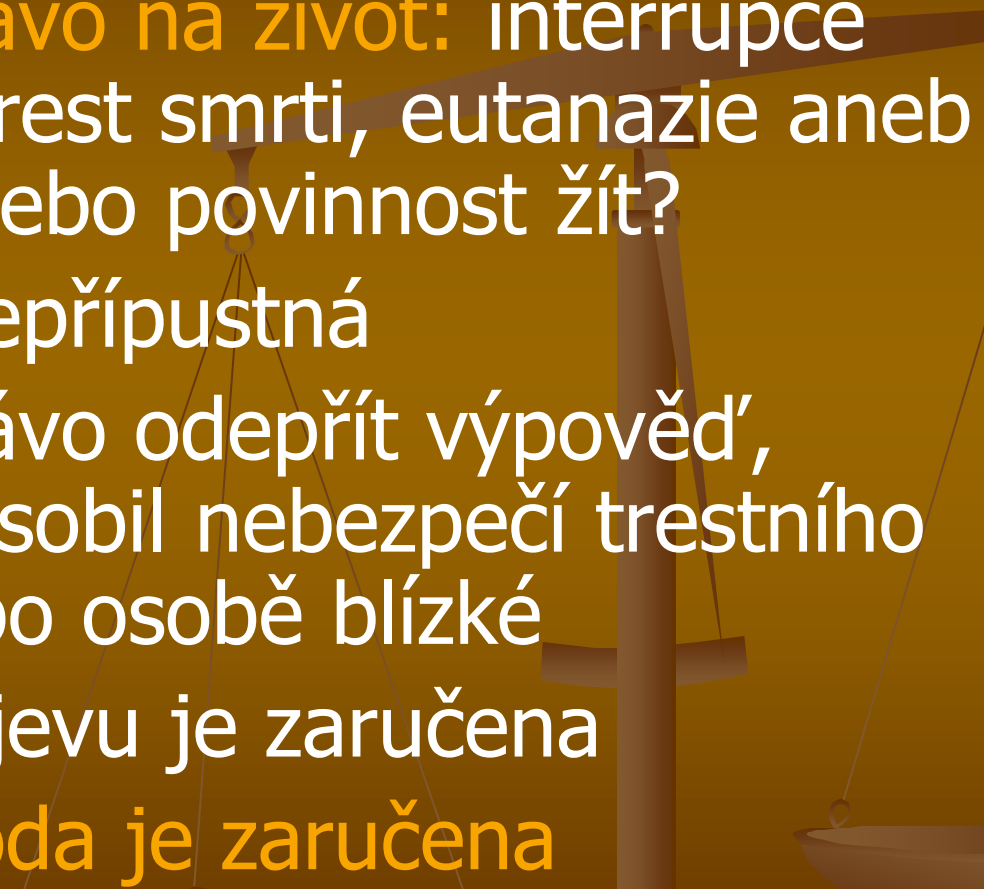

Listina základních práv a svobod

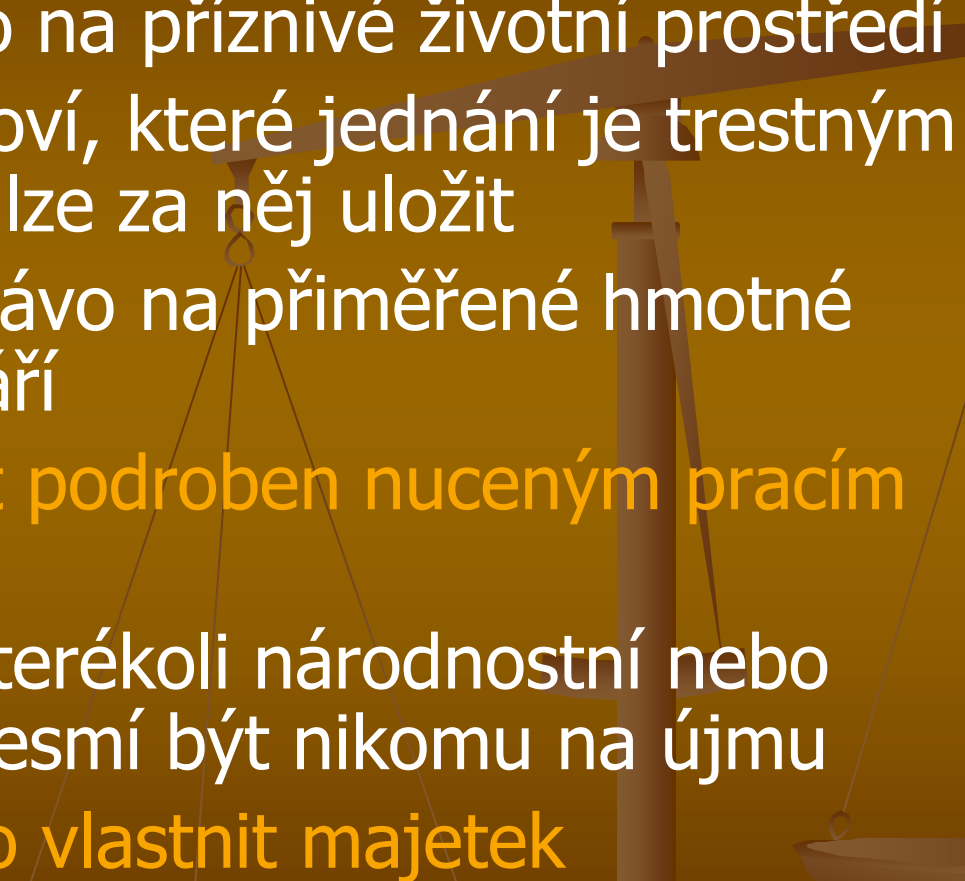
- Základní lidská práva a svobody (1)
- Politická práva (2)
- Práva národnostních a etn. menšin (3)
- Hospodářská, sociální a kulturní práva (4)
- Právo na soudní a jinou právní ochranu (5)

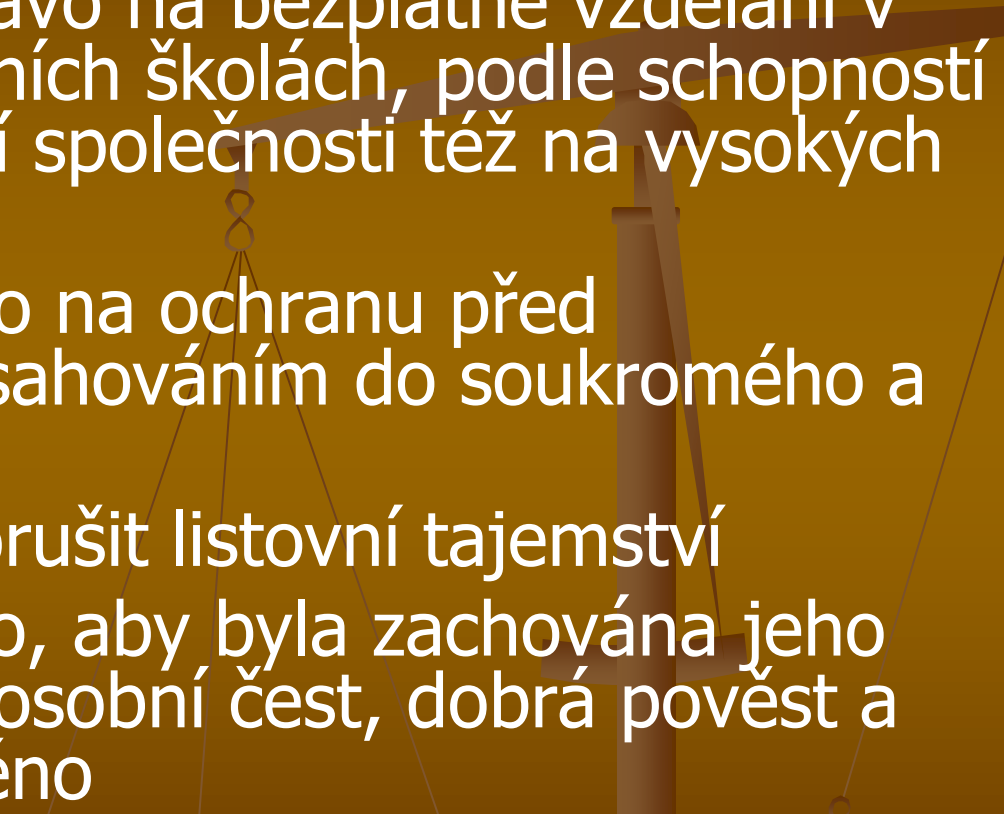
Listina základních práv a svobod

- **A) Každý má právo na život:** interrupce (do 12.týdne), trest smrti, eutanazie aneb právo na život nebo povinnost žít?
 - B) Cenzura je nepřípustná
 - C) Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké
 - D) Svoboda projevu je zaručena
 - **E) Osobní svoboda je zaručena**
-

Listina základních práv a svobod

- F) Každý má právo na příznivé životní prostředí
 - G) Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest lze za něj uložit
 - H) Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří
 - I) Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám
 - J) Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu
 - K) Každý má právo vlastnit majetek
-

Listina základních práv a svobod

- L) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách
 - M) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života
 - N) Nikdo nesmí porušit listovní tajemství
 - O) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno
-

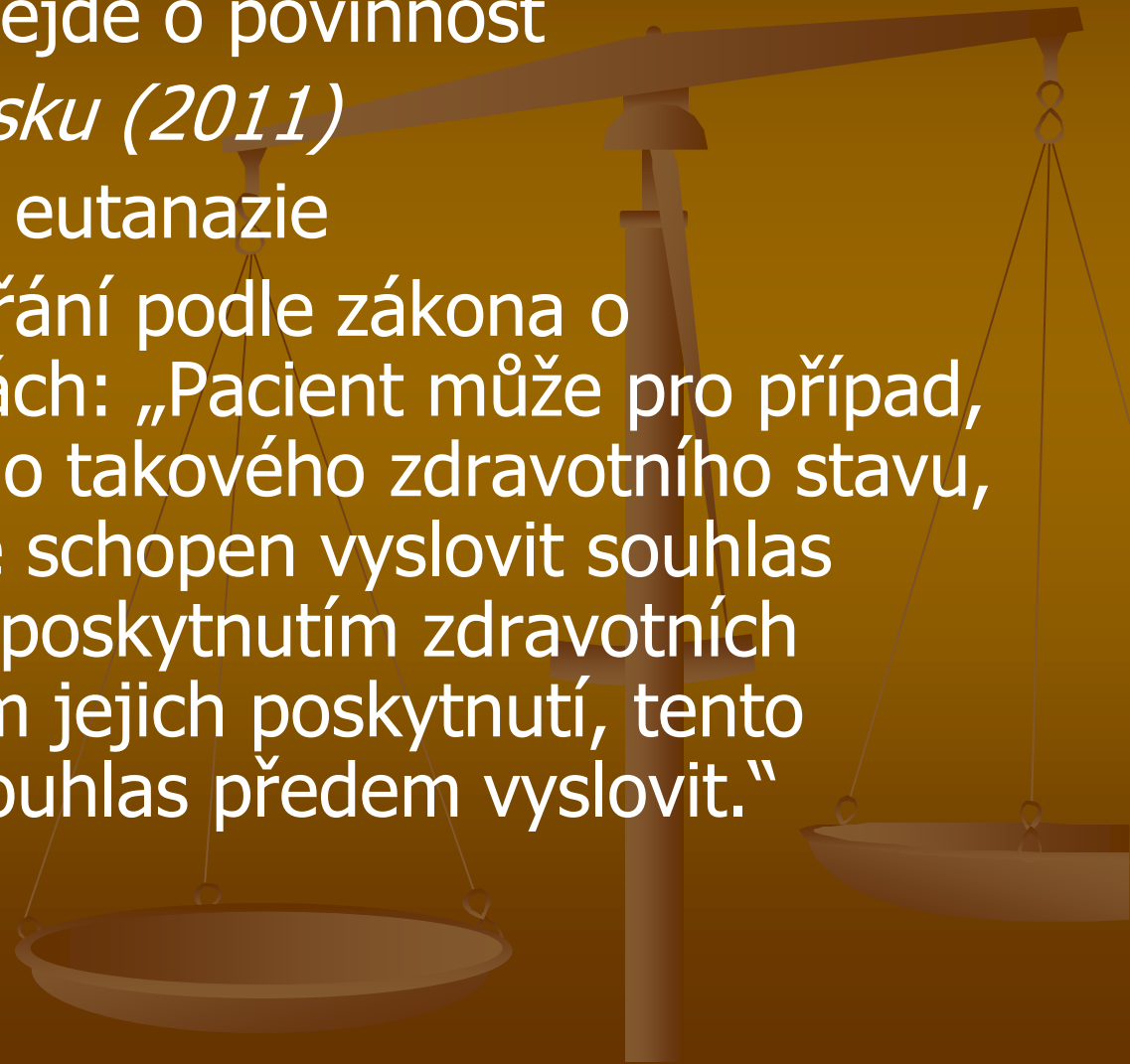
Odpovědi 😊 😊

- 1): A, E, I, K, M, N, O
- 2): B, D
- 3): J
- 4): H, L, F
- 5): C, G

Právo na život vs. právo na smrt?

- Právo na život – nejde o povinnost
- *Haas proti Švýcarsku (2011)*
- Aktivní vs. pasivní eutanazie
- Dříve vyslovené přání podle zákona o zdravotních službách: „Pacient může pro případ, kdy by se dostal do takového zdravotního stavu, ve kterém nebude schopen vyslovit souhlas nebo nesouhlas s poskytnutím zdravotních služeb a způsobem jejich poskytnutí, tento souhlas nebo nesouhlas předem vyslovit.“

Střet / omezení základních práv

- *Vajnai proti Maďarsku (stížnost č. 33629/06):*
- *Soud si je samozřejmě vědom toho, že systematický teror použitý s cílem konsolidovat komunistickou vládu v některých zemích včetně Maďarska zůstává závažnou jizvou v mysli a srdci Evropy. Připouští, že vystavování symbolu všudypřítomného během panování těchto režimů může vzbudit znepokojení u bývalých obětí a jejich příbuzných, kteří mohou oprávněně považovat takové vystavování za neuctivé. Soud má nicméně zato, že tyto pocity, jakkoli pochopitelné, nemohou samy o sobě určovat hranice svobody projevu. S ohledem na všeobecně známé záruky, které Maďarská republika v právní, morální a materiální rovině poskytla obětem komunismu, nemohou být takové emoce považovány za rozumné obavy.*
- *<http://blisty.cz/art/50112.html>*

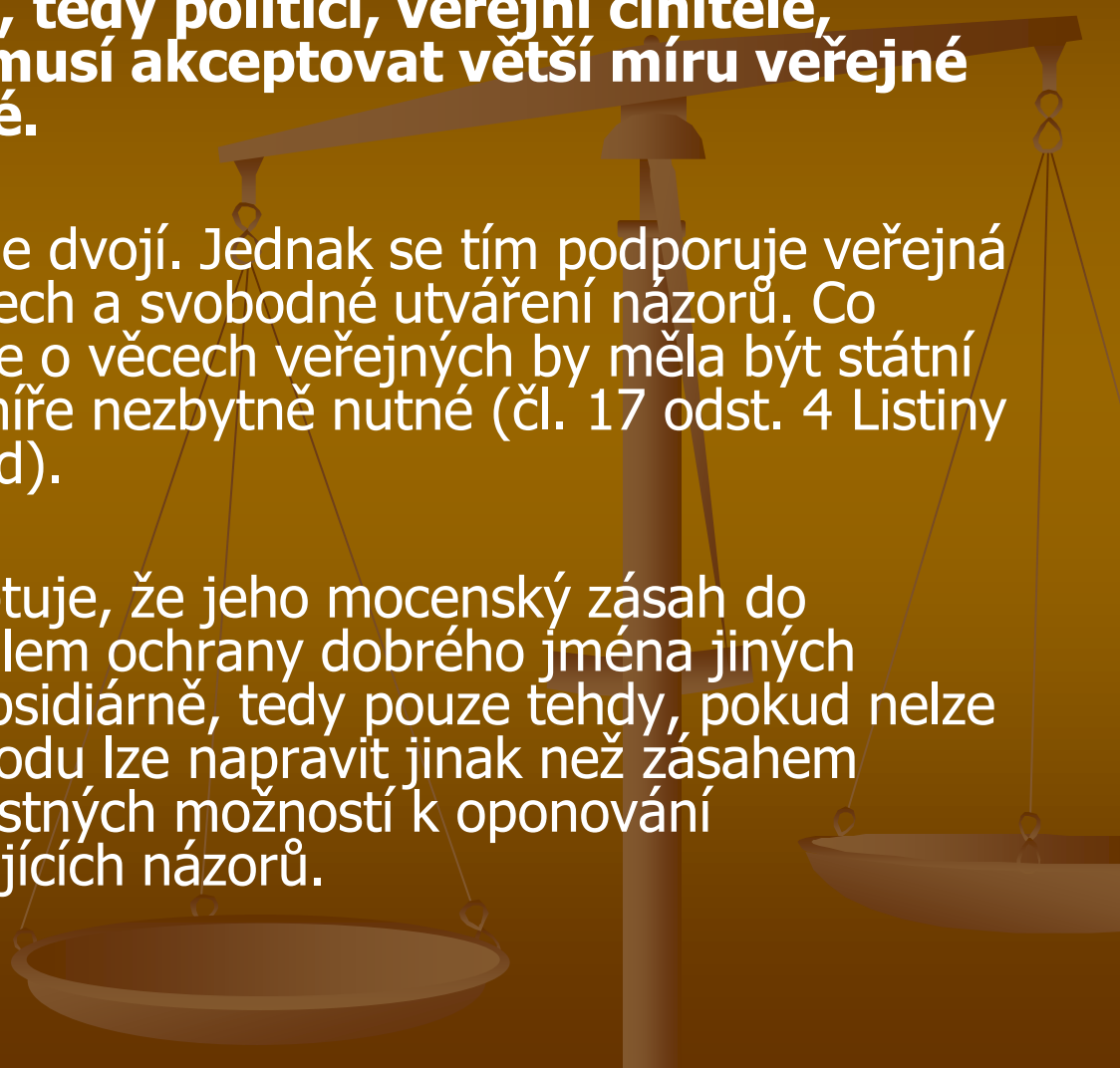
Kolize dvou základních práv

- O jaká práva šlo?
- *Rejžek: Vondráčková*

Střet dvou základních práv

- **...osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, mediální hvězdy aj., musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané.**
- Důvod tohoto principu je dvojitý. Jednak se tím podporuje veřejná diskuze o veřejných věcech a svobodné utváření názorů. Co největší bohatost diskuze o věcech veřejných by měla být státní mocí regulována jen v míře nezbytně nutné (čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod).
- Současně tím stát akceptuje, že jeho mocenský zásah do svobody projevu, za účelem ochrany dobrého jména jiných občanů, by měl přijít subsidiárně, tedy pouze tehdy, pokud nelze škodu napravit jinak. Škodu lze napravit jinak než zásahem státu, např. užitím přípustných možností k oponování kontroverzních a zavádějících názorů.

Střet dvou základních práv

- Stěžovatel citoval ze zprávy ČTK ze dne 11. 2. 1977 a z článků v bývalém Rudém právu a Mladé frontě ze stejného data, z nichž plyne, že jméno vedlejší účastnice bylo uvedeno mezi signatáři tzv. Anticharty. Pokud jde o jeho výrok, že H. V. neztratila *"kontakt na mafiány, kteří ji v sedmdesátých a osmdesátých letech tlačili do rádií, do televize, na desky"*, a proto slaví dnes svůj *"come back"*, stěžovatel měl za to, že má právo vyslovit svůj názor na celou kulturní scénu.

Střet dvou základních práv

- Rejžek: 8 zpěvaček si rozdělují trh
- Které??

Střet základních práv: kterých?

- NSS: 4 As 40/2010 – 60, uvádění platů zaměstnanců státní správy:
- „...musí se bezvýjimečně poskytovat informace o odměně za práci u všech zaměstnanců placených z veřejných rozpočtů a bez ohledu na povahu a výši takové odměny.. je tak třeba dát na základě testu proporcionality prostor na posouzení, které z těchto ústavních práv má s ohledem na skutkový stav věci přednost...“
- <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2013/ustecky-kraj-odepira-informace-o-platech-urednich-osob/>
- Září 2016: kauza zveřejnění platů poradců prezidenta aneb hádejte..! Kolik..?